

Ataskaita

apie Teisingumo ministerijoje organizuotų 3 viešųjų konsultacijų rezultatus

Teisinis veiksnimas ir žmonės su negalia.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija
2023 m. balandžio–gegužės mėn., Vilnius

2023

2010 metais gegužės 27 dieną Lietuvos Respublikos Seimas pasirašė įstatymą.

Šis įstatymas remiasi Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija.

Šiame įstatyme rašoma, kad Lietuvoje bus gerbiamos žmonių su negalia lygios teisės.

Neįgaliųjų teisių konvencija – tai dokumentas, kuriame išvardytos žmonių su negalia teisės ir laisvės.

Pavyzdžiui,

- turėti savo namus,
- gyventi savarankiškai,
- turėti darbą,
- galėti mokytis,
- galėti balsuoti,
- dalyvauti kultūros renginiuose.

Rašoma, kad žmonės su negalia turi tokias pačias laisves ir teises kaip ir visi kiti žmonės.

Visuomenė skatinama gerbti žmones su negalia, jų teises ir laisves.

12 • 13 • Lygybė prieš įstatymą ir galimybė kreiptis į teismą

Įstatymai visus žmones gina vienodai.

Neįgalieji gali kreiptis į teismą, kai jiems to prireikia.

Neįgalieji gali savarankiškai tvarkyti savo piniginius reikalus.

Neįgalieji gali skolintis iš banko.

Neįgalieji gali turėti turto, jį paveldėti ar pirkti.

Neįgaliųjų nuosavybė negali būti savavališkai atimta.

Konvencijos 12 straipsnyje parašyta, kad žmonės su negalia turi tokias pat teises kaip ir visi žmonės.

Įstatymai visus žmones gina vienodai.

Žmonės su negalia gali:

- kreiptis į teismą, kai jiems to reikia.
- savarankiškai tvarkyti savo pinigus.
- skolintis iš banko.
- turėti savo namus, juos paveldėti ar pirkti.

Neįgaliųjų nuosavybė,

pavyzdžiui, butas,

negali būti atimta.

Turi būti dokumentai,

kurie leistų atimti nuosavybę.

Teisingumo ministerija yra institucija.

Ši institucija rūpinasi visų žmonių, taip pat ir žmonių su negalia teisėmis.

Teisingumo ministerija nori padėti žmonėms su negalia.

Todėl visi turi suprasti Kokios pagalbos reikia žmonėms su negalia.

Visi žmonės turi galėti naudotis savo teisėmis ir laisvėmis.

2023

2023 metų

balandžio ir gegužės mėnesiais

Teisingumo ministerija organizavo

3 viešąsias konsultacijas – susitikimus.

Viešojo konsultacija yra

įvairiose organizacijose

dirbančių žmonių susitikimas,

kai aptariami svarbūs klausimai.

Įvyko 3 viešosios konsultacijos - susitikimai.

Kiekviename susitikime buvo aptariama skirtinga tema.

Kiekvienoje viešojoje konsultacijoje - susitikime dalyvavo skirtingų organizacijų atstovai.

Susitikimų metu visi aptarė, kaip padėti žmonėms su negalia, kai:

- reikia nedaug pagalbos priimti sprendimus;
- reikia daug pagalbos priimti sprendimus;
- reikia kreiptis į teismą, nes žmonėms su negalia negalima leisti patiems priimti sprendimus.

Visi kartu su žmonėmis su negalia ir juos atstovaujančiomis organizacijomis apsvarstė svarbius klausimus.

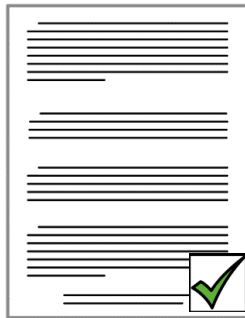
Kalbėjo apie žmonių su negalia neveiksnumo nustatymą.

Neveiksnumas yra kai žmogus turi sunkią negalią ir kiti žmonės padeda priimti sprendimus.

Kartais kiti žmonės priima sprendimus už žmogų su negalia.

Pavyzdžiui, kur gyventi.

Po visų 3 konsultacijų yra parašyta 1 ataskaita.

Ataskaita yra

pranešimas žodžiu ar raštu apie nuveiktus darbus.

Susitikimai

Susitikimuose dalyvavo daug žmonių.

Susitikimuose dalyvavo ir nevyriausybinių organizacijų atstovai.

Nevyriausybinių organizacija yra organizacija, kuri atstovauja įvairių žmonių grupėms.

Atstovas yra organizacijos darbuotojas, kuris dalyvauja susitikime.

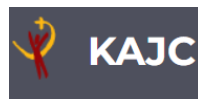

Lietuvos negalios forumas,

Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“,

Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Panevėžio viltis“,

Asociacija Kauno „Arkos“ bendruomenė,

Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija,

Lietuvos autizmo asociacija „Lietausi vaikai“,

Žmogaus teisių stebėjimo institutas,

Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos atstovė.

Konsultacijose dalyvavo ir žmonės,
dirbantys ir kitose įstaigose.

Pavyzdžiui:

- teismuose
- valstybės ir savivaldybių institucijose
- asociacijose.

Konsultacijose - susitikimuose dalyvavo atstovai iš:

- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos,
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos,
- Lietuvos notarų rūmų,
- Nacionalinė teismų administracijos,
- Vilniaus miesto apylinkės teismo,
- Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos,
- Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos,
- Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos,
- Lietuvos gestų kalbos vertimo centro,
- Kelmės rajono socialinių paslaugų centro,
- Nemenčinės neįgaliųjų dienos užimtumo centro,
- Jonavos rajono neįgaliųjų veiklos centro,
- Klaipėdos psichikos sveikatos centro.

Konsultacijose - susitikimuose taip pat dalyvavo žmonės,
kurie dirba įvairių Lietuvos miestų savivaldybėse.

Pavyzdžiui iš :

- Kaišiadorių rajono,
- Alytaus miesto,
- Visagino,
- Kėdainių rajono,
- Marijampolės,
- Klaipėdos miesto,
- Vilniaus rajono,
- Pakruojo rajono,
- Raseinių rajono,
- Panevėžio miesto,
- Šalčininkų rajono,
- Pasvalio rajono,
- Elektrėnų,
- Jonavos rajono,
- Vilniaus miesto,
- Šiaulių miesto,
- Kauno miesto,
- Kauno rajono.

Konsultacijose - susitikimuose aptarti klausimai

Pirma konsultacija vyko 2023 m. balandžio 21 d.

Jos pavadinimas buvo:

„Kokių teisinių įrankių ir priemonių reikia asmenims, turintiems psichikos ir (ar) elgesio sutrikimų?“

Esamos pagalbos priemonės, teisiniai įrankiai, paslaugos ir galimas naujų priemonių, padedančių išsaugoti asmens veiksnumą, poreikis.“

Konsultacijose - susitikimuose organizacijų atstovai kalbėjo, kad reikia pakeisti arba papildyti dabar esančias pagalbas žmonėms su negalia.

Atstovas yra organizacijos darbuotojas, kuris dalyvauja susitikime.

Buvo kalbama apie teisinius dokumentus ir priemones, žmonėms turintiems psichikos arba elgesio sutrikimų.

Susitikimo metu buvo ieškoma įvairių problemų sprendimų būdų. Kad žmonėms su negalia reikėtų rečiau kreiptis į teismą dėl veiksnio apribojimo.

Neveiksnumas yra kai žmogus turi sunkią negalią ir kiti žmonės padeda priimti sprendimus. Kartais kiti žmonės priima sprendimus už žmogų su negalia. Pavyzdžiui, kur gyventi.

Visos paslaugos ir naujos priemonės turi padėti žmonėms su negalia išsaugoti savo teisinį veiksnumą. Tada žmonėms su negalia bus lengviau priimti teisingus sprendimus. Pavyzdžiui,

- Kartais dėl žmogaus su negalia sveikatos problemų sunku su juo susikalbėti. Tada teismas turi nustatyti, kaip valdyti žmogaus su negalia turta.

- Kartais dėl žmogaus su negalia sveikatos problemų sunku su juo susikalbėti.

Tada reikia, kad šiam žmogui su negalia būtų skirtas žmogus, kuris už jį priimtų sprendimus.

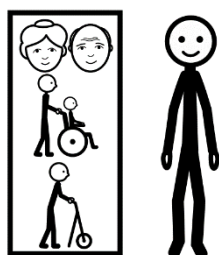

- Kartais nereikia teismo ekspertizės.

Teismo ekspertizė yra, kai specialistas, pavyzdžiui gydytojas, paaiškina teismui, apie žmogaus negalią.

- Kartais žmogus su negalia gali iš anksto nuspręsti, kas už jį priims sprendimus, kai jo sveikata pablogės. Tada turi būti į tai atkreiptas dėmesys.

- Kartais žmogui su negalia yra sunku savimi pasirūpinti. Tada reikia gauti socialinio darbuotojo, kuris pažįstą asmenį su negalia, parašytą dokumentą.

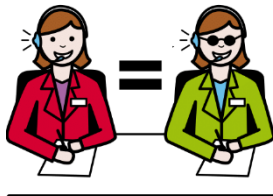
-Antra konsultacija vyko 2023 m. balandžio 27 d.

Jos pavadinimas buvo:

„Kokios pagalbos ir įrankių reikia institucijoms, į kurias kreipiasi asmenys, turintys psichikos ir (ar) elgesio sutrikimų, kad institucijų atstovai galėtų tinkamai komunikuoti, suprasti tikrąją asmenų su negalia valią ir efektyviai suteikti reikalingas paslaugas.

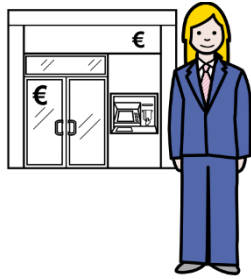

Susitikime nusprendė,
kad jeigu žmogui su negalia
reikės eiti į teismą,
jam reikia paskirti pagalbininką.

Pagalbininkas yra žmogus,
kuri jums padeda suprasti informaciją,
kuri yra svarbi,
kai norite priimti sprendimą.
Pagalbininkai turės korteles, kad visi
žinotų, kad jis:

- padeda suprasti žmogų su negalia;
- padeda žmogui su negalia priimti sprendimus.

Pagalbininkas atstovaus arba padės žmogui su negalia bendrauti su kitų valstybinių įstaigų darbuotojais. Pavyzdžiui;

- Bankų darbuotojais,
- notarais
- advokatais.

Susitikime taip pat aptarė, kad reikia ieškoti būdų, kaip padėti žmonėms su negalia dalyvauti teismuose, jeigu jam skiriamas globėjas.

Globėjas yra žmogus, kuris žmogaus su negalia vardu gali priimti sprendimus.

Jis būtų skiriamas pagal aprašytas taisykles.

Aptarta, kad reikia sugalvoti būdus, kaip nevyriausybinių organizacijų atstovai gali padėti asmenims su negalia.

Atstovams turi būti apmokėta už šį darbą.

Trečia konsultacija vyko 2023 m. gegužės 5 d.

Jos pavadinimas buvo:

„Galimas naujas globos modelis, visiškai atsisakant neveiksnumo instituto Lietuvoje.“

Susitikime nuspręsta,
Kad reikia nustatyti
žmonių su negalia grupes,
kuriems neleidžiama
patiems priimti sprendimus.

Kiekvienai grupei žmonių su negalia,
reikia skirtingos pagalbos.

Todėl, reikia surinkti dokumentus ir
sužinoti kokios pagalbos reikia,
pavyzdžiui:

- žmonėms su negalia;
- komos ištikto žmogaus.

Tada bus galima išsiaiškinti kokios
pagalbos reikia priimant sprendimus.

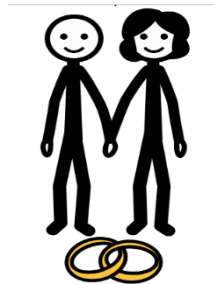
Gali būti, kad jam užteks paskirti
globėją, ir žmogus su negalia galės
priimti sprendimus su pagalba.

Dabar tokios informacijos nėra.

Kiekvienas žmogus su negalia turi gauti tik jam asmeniškai reikalingas - individualizuotas socialines paslaugas. Jeigu jos nepadeda, tik tada globėjas gali nuspręsti už jį.

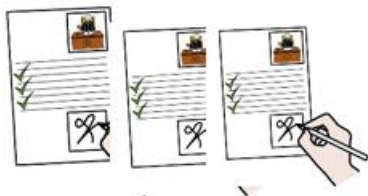
Žmonėms su negalia turi būti leidžiama:

- tuoktis,
- dalyvauti politikoje.

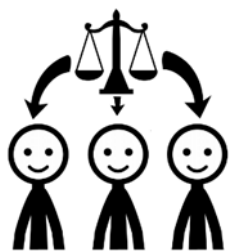

Nevyriausybiniuose organizacijose dirbantys žmonės, Taip pat gali padėti žmonėms su negalia, kai jiems skiriama globa.

Ką toliau institucijos turi padaryti, kad padėti žmonėms su negalia

Susitikimuose atstovai nusprendė,
kad reikia surinkti dokumentus,
kuriuose yra rašoma,
kodėl žmonės su negalia
negali patys priimti sprendimų.
Už juos tai padaro kiti žmonės.

Surinkus dokumentus,
reikės naudotis
konsultacijose- susitikimuose
aptartais pasiūlymais.

Valstybinėse įstaigose
dirbantys žmonės ne visada supranta,
kad reikia dalyvauti viešosiose
konsultacijose-susitikimuose.

Ne visų kvieštų institucijų atstovai
dalyvavo viešosiose konsultacijose.

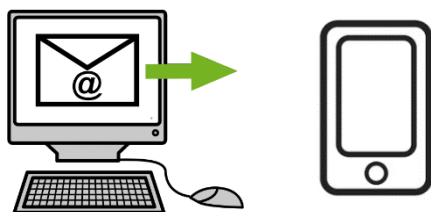
Todėl buvo sunkiau aptarti
kai kuriuos klausimus.

Įstaigos, kurių atstovai nedalyvavo:

- Lietuvos advokatūros,
- Lietuvos bankų asociacijos,
- mokslo institucijų atstovų

Jeigu turite klausimų skambinkite arba parašykite:

Agnė Jakulytė,

Elektroninis paštas: agne.jakulyte@tm.lt,

Telefono numeris +370 600 41176,

el.paštu: agne.jakulyte@tm.lt

Asta Gedzevičiūtė,

Elektroninis paštas

asta.gedzeviciute@tm.lt,

Telefono numeris +370 671 90697.

Tekstą lengvai suprantama kalba rengė Ramunė Lebedytė Undzėnienė

Tekstą tikrino Valda Dzemionaitė ir Olga Podzemelnaja.

Paveikslėlių šaltinis:

Piktogramų autorius: Sergio Palao. ARASAAC (<https://arasaac.org/>).